

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus IV. An, & qualiter Judex competens jus dicere possit extra suum
territorium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

Judicis domicilii jam deserti, ac in aliud mutati.

341. Dices: in cit. L. 2. contrarium statui, nimirum posse conveniri Reum, vel ubi prius domicilium habuit, vel ubi, eo mutato, novum acquisivit; Resp. dictam legem loqui de priori domicilio, *si in eo contraxit*; non autem si contraxit in alio, distincto à veteri, & novo; sic enim in triplici loco posset conveniri, nimirum in loco veteris domicilii, etiamsi non esset prævntus; in loco novi; & in loco contractus, quod nimium gravaret Reum: at in nostro casu non ponitur *contraxisse* in domicilio veteri, & relicto, sed distincto: ergo si non sit prævntus à Judice veteris domicilii, in eo non poterit hoc casu conveniri.

342. Not. 10. In ordine ad effectum obligationis respondendi coram Judice, à quo quis prævntus est, non obstante, quod ceperit esse de jurisdictione alterius mutato domicilio, citationi legitimè factæ æquivalere sententiam sub conditione, vel particularem, vel generalem propter factum aliquod præteritum, latam ante domicilii mutationem, ut tradit gloss. in c. *Præterea*, 40. de appellat. v. *impedire*; quod tamen Layman in dictum c. 40. n. 4. distinguit, & admittit si sententia illa sit *judicialis*, non autem, si *per modum puri præcepti*, nullà præcedente culpâ circa factum aliquod de futuro ponendum, vel omittendum; nam postquam subditus à jurisdictione præcipientis solvitur, etiam liber est à præcepto; ita etiam Sayrus in Thesaur. l. 10. c. 11. n. 19.

ARTICULUS. IV.

An, & qualiter Judex competens jus dicere possit extra suum territorium?

343. DE hoc extat constitutio Bonifacii VIII. relata in c. *Ut animarum*, 2. de Constitut. in 6. ibi: *ut animarum periculis obvietur, sententiis, per statuta quorumcunque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes. Dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina.* Statuto Episcopi, quo (in omnes, qui furtum commiserint) excommunicationis sententia promulgatur: *subditi ejus furtum extra ipsius Diocesim committentes, minime ligari noscuntur. Cum extra*

territorium jus dicenti non pareatur impune; iste textus duo continet, ut notat Joannes Andreas in rubric. *dicti c.* primum, quod statuta Ordinariorum non ligent probabiliter ignorantes; secundum, quod statutum Episcopi extra suam Diocesim subditum non liget. Idem habetur L. *fin. ff. de jurisdic.* ibi: *extra territorium jus dicenti, impune non paretur; idem est, & si supra jurisdictionem suam velit jus dicere.* Ex utroque hoc jure communiter deducunt Doctores, quod Judex non possit directè jurisdictionem suam contentiosam exercere extra suum territorium, sive in alienos, sive in proprios subditos, quoad res & bona in alieno territorio sita, ut notat glossa in *dict. L. fin. v. non paretur*; quia tamen in aliquibus dubitatur; de illis in seqq. dicendum venit, quantum pertinet ad obligationem vitium statutorum; nam, qualiter excuset ignorantia à pœnis per talia statuta impositis, diximus l. 1. tit. 2.

§. I.

An statuto locali, aliquem inhabilitanti ad validè contrahendum, vel disponendum, locus sit etiam quoad bona extra territorium statuentis sita?

344. Cùm frequenter contingat, localibus statutis directè præscribi certam formam, sub qua contractus celebrari, vel ultimæ voluntates fieri debeant, sic, ut aliter celebrati, aut factæ, valore careant; vel etiam, ut actus valeat sub hac, vel illa solennitate, licet jure communi non valeat cum illa: quæstio est, an ejusmodi contractus, aut testamentariæ dispositiones in ejusmodi loco factæ porrigantur etiam ad bona extra territorium statuentis sita? Ratio negandi videtur esse ex juribus allatis præcedente numero; quibus positus:

345. Dicendum, si quis faciat dispositionem per ultimam voluntatem de bonis suis (v. g. eorum hæredem scribendo Titium) dispositione factâ secundum particulare atque favorabile statutum loci, directè habilitantis actum, ut valeat, modò celebratus sit coram duobus Testibus; vel modò de tali disponentis voluntate constet, sine ulla alia solennitate, valere actum, & porrigi etiam ad bona extra territorium statuentis.

tuentis sita; quod etiam dicendum venit de contractibus, qui manent merè civiles, in tali loco, juxta, vel contra particulare ejusmodi statutum celebratis. Ratio est; quia licet Judex loci nihil *directè* disponere possit de bonis in alieno Territorio sitis; potest tamen *directè* disponere de ipsis actibus, qui in tali loco celebrantur, sic, ut sub hac, vel illa forma celebrati, vel non celebrati valeant, aut non valeant; sed hoc ipso *consequenter*, & *indirectè* disponere potest in bonis suis etiam sitis extra Territorium; pat. consequ. quia Testamentum, quo quis validè disponit de omnibus bonis suis, *directè* afficit omnia bona Testatoris; ergo statutum *directè* cadens in tale Testamentum illud sub tali forma validans, consequenter & *indirectè* afficit omnia bona Testatoris; sed inter omnia ejus bona sunt etiam ea, quæ sita sunt extra Territorium statuentis; ergo. Ad rationem in contrarium Resp. verum esse, quòd Judex nihil *directè* possit statuere de bonis in alieno Territorio; secus *indirectè*, ut dictum est.

346.

Ex hoc sequitur. 1. Titium, qui à Testatore scriptus est hæres omnium bonorum immobilium, vi Testamenti (ex locali statuto validi cum duobus tantum testibus, aut contenti solum in Scheda, ex qua constet de tali voluntate Testatoris) capere posse non tantum bona immobilia Testatoris intra, sed etiam extra territorium statuentis sita; quia jure vocatur ad successionem in illa, nimirum ex Testamento valido; non autem ex dispositione statuti localis quicquam disponentis circa bona sibi *directè* non subjecta. Sequitur 2. id procedere, sive talis dispositio fiat ab Incolis, sive à Peregrinis, dum existunt in loco talis statuti particularis. Nam contractus civiles, qui manent merè civiles, aliæque dispositiones in aliquo loco celebratæ regulantur juxta formam statutorum localium, saltem in favorabilibus, & ubi aliud non exprimitur.

347.

Sequitur. 3. Si statutum locale sit favorabile (habilitans personas jure communi inhabiles (v. g. ut filius familias de bonis adventitiis testari possit) & in loco talis statuti Titius testetur etiam de bonis adventitiis, Caium hæredem scriptum succedere in bona Titii adventitia etiam extra territorium statuentis sita in loco, ubi est statu-

tum, vel lex contraria. Ratio est eadem; quia tunc hæres vocatur in successionem ex dispositione valida, non Judicis *directè* jurisdictionem extendentis in bona *directè* non subjecta; sed solum in dispositionem, vel actum in tali loco validè celebrandum. Dixi, si statutum sit favorabile, nimirum habilitans personam, jure communi inhabilem, ut celebrando contractum, vel testando juxta formam locali statuto præscriptam validè, ac licitè agat.

Difficultas est, an idem procedat, si sit *odiosum*, ut si personas jure communi habiles reddat inhabiles ad contrahendum, testandum, vel legandum, aut simpliciter; aut sine, vel contra formam specialem, vi statuti particularis præscriptam? Quæstio non procedit de Incolis, sed Peregrinis; illi enim *directè* subsunt jurisdictioni Judicis talis Territorij, cujus sunt inquilini: nec etiam in præsentia procedit de statutis pœnalibus (de his enim dicemus §. 2.) sed de meris contractibus, & dispositionibus, cujusmodi sunt dispositiones ultimatam voluntatum, & alij actus non subjecti pœnis, esto fiant sine, vel contra formam talis statuti; quibus positis:

Dicendum, peregrinos non affici statutis locorum odiosis in ordine ad celebrandos validè illos actus, ad quos jure communi habiles sunt, esto ceteròquin statuto locali sine, vel contra formam talis statuti præscriptam celebrati ab Incolis invalidi sint; ita Layman *in Summa l. 1. tr. 4. c. 12. n. 4.* ex communi sententia, quòd peregrini, esto gaudeant privilegiis, & favoribus ex statuto locali concessis, dum sunt in tali loco, non tamen ligentur oneribus, quæ nascuntur ex statutis localibus, & odiosis, quando ab illis ceteròquin exempti sunt jure communi. Nec obstat Peregrinos, & Advenas teneri statutis localibus in speciale bonum talis loci conditis, ut diximus *l. 1. tit. 2. d. n. 571.* nam, quòd Peregrinus per ultimam voluntatem disponat sine respectu ad tale statutum, conformiter tamen ad jus commune, vel statutum locale sui domicilii, de bonis suis, extra Territorium, in quo peregrinus est; sitis, non pertinet ad speciale bonum jus Territorii.

Ex hoc sequitur, valere donationem peregrini sine insinuatione jure communi non exigita, esto ea exigatur vi statuti localis,

348.

349.

localis, in quo peregrinus existit, dum donat; idem est de Testamento, facto in favorem ejus, quem jure communi peregrinus instituere potest, licet in loco, ubi Peregrinus est, & testatur, vi statuti localis ejusmodi persona ex Testamento capere inhabilis sit; nam dispositio odiosa talis statuti localis non cadit directè in actus Peregrinorum in eo loco celebratos, si jure communi ab illis ceteròquin validè celebrari possint, ut dictum est præcedente num. excipi tamen debent contractus à peregrino celebrati cum Incola talis loci. Nam Incolæ contractus in proprio territorio aliter inire non possunt, nisi secundum statuta, & consuetudinem locorum quoad solennitates & formam inibi præscriptam; sic Bartolus in *L. 1. C. de SS. Trinit. n. 32. Abbas in c. fin. h. t. n. 30.*

350. Dices contra conclusionem in n. 48. si quis per præceptum, vel sententiam sit inhabilis ad validè celebrandum aliquem actum, ad quem jure communi est habilis, non propterea validè celebrabit illum in loco peregrinus, ubi vi statuti localis abest talis inhabilitas; ergo si quis per statutum locale sui v. g. domicilii sit inhabilis ad celebrandum aliquem actum, ad quem jure communi est habilis, non propterea celebrabit illum validè Peregrinus, ubi vi statuti localis abest talis inhabilitas; patet consequ. quia non minus tale statutum, quam præceptum directè tendit in personam; ergo sicut stante præcepto proprii Superioris inhabilitate non tollitur inhabilitas per locale statutum, ubi quis Peregrinus est; sic nec per statutum locale, stante contrario statuto proprii domicilii Resp. N. consequ. Nam à præcepto, & sententia Judicis domicilii: ligante subditum etiam extra territorium, non rectè arguitur ad statutum domicilii, ut pariter liget etiam extra territorium, & consequenter, sicut præceptum, sic etiam statutum proprii domicilii impediatur favorem ex statuto loci, in quo quis Peregrinus est. Aliàs Incola Diocesis Salisburgensis, ubi festum S. Ruperti, est festum inducens obligationem audiendi missam, deberet eo die audire missam, esto existat in alia Diocesi, ubi non est festum inducens obligationem audiendi missam, contra communem.

Ratio igitur discriminis est, quòd præceptum Superioris, & sententia Judicis per

Tom. II.

se proximè, seu immediatè, ac directè tendat in personas subditas non ratione loci, aut alterius circumstantiæ extrensæ, sed ratione sui, ac eis quasi infixæ censetur, & committetur, ubicunquè sint; statutum autem locale, nec per se proximè, seu directè afficiat personas subditas ratione sui, sed per accidens, mediatè, ac indirectè, ratione loci; ergo licet impediatur favor statuti localis in peregrino per præceptum & sententiam, cum hæc etiam ibi sint, ubi peregrinus est; non tamen impediatur per statutum domiciliare; quia hoc non est ibi, ubi peregrinus est. Ant. probatur: quia si statutum æquè directè, ac per se tenderet in personas subditas Judicis talis loci, non obligaret eos, qui primò post domicilium acquirunt in loco talis statuti; ergo solum ligat personas ratione loci, quatenus in illo sunt, ut constat ex juribus allatis *cit. loc. lib. 1.*

2. II.

An statuto locali simul & pœnali locus sit extra territorium statuentis?

Ante resolut. notandum ex *dict. l. 1. à n. 584.* pœnam à statuto locali decretam non incurri propter actum, vel omissionem exercitam ab existente extra territorium statuentis contra statutum locale, nisi talis actus, vel omisso cedat in speciale damnum territorii, contra cujus statutum exercetur, ut dictum est *ibid. n. 590.* quibus prænotatis: loquendo primùm de præcepto, vel pœnali sententia Judicis, dicendum, quòd Judex regulariter non possit eam extra, vel ultra territorium extendere per executionem in alieno; cujus ratio sumitur ex allatis juribus *loc. cit. & hic n. 343.* excipe tamen. 1. nisi hoc fiat de consensu Judicis, qui est in eo territorio, vel eidem puniendum committat; 2. nisi pœna sit à lege communi utriquè Judicis; eo enim casu Judex territorii B. tenetur exequi sententiam latam à Judice A. si ad Territorium Judicis B. dirigatur, idque imperio legis, non autem alterius Judicis, ut colligitur ex *c. Presbyter, 12. dist. 81.* ubi lege decernitur depositio Presbytero, vel Diacono in perjurio, fornicatione, vel furto deprehenso.

351.

○

Hoc

Hoc confirmari potest ex ampliori resolutione quæ habetur in c. *Postulasti*, 14. h. i. ubi Pontifex Innocentius III. rescribens Episcopo Senicensi, postulasti, inquit, per Sedem Apostolicam edoceri, utrum Sacerdos habens Ecclesiam in una Diocesi, & residens in eadem, domicilium verò, patrimonii ratione, in alia, ibi delinquens, ab eo, in cujus Diocesi habet patrimonium, pro delicto ibidem commisso debeat judicari, præsertim in causis, quæ officii sui, seu beneficii privationem exposcunt? cui breviter respondet: quod per *Episcopum, in cujus Diocesi deliquit, sententia promulgari poterit in eundem; Sed ab eo, in cujus Diocesi beneficium obtinet, erit quoad illud executio facienda.*

352.

Ex hac enim decisione deducitur. 1. Clericum delinquentem in alia Diocesi, puniri posse ab Episcopo ejusdem loci; non posse tamen sententiam pœnæ infligivam extendere ultra suum territorium, ut alibi executionem habeat, v. g. ut ibi virgis cædatur, in exilio moretur, &c. nisi alter Judex, ad cujus locum sententia dirigitur, requisitus, sententiam exequi paratus sit, vel pœna decreta sit per legem utriusque communem; aut naturâ suâ officiat absolulè personam, sine ordine ad locum, uti excommunicatio. Ratio hujus est, quia Judex extra territorium non potest exercere actum jurisdictionis ex n. 343. sed executio sententiæ est actus jurisdictionis; ergo.

353.

Deducitur. 2. quod, si Episcopus per sententiam, non ex legis præscripto, sed propter hominis contumaciam, proprio motu suspensionem inferat Clerico à beneficiis, sententia ejus non extendat se ad beneficium, quod Reus habet in altera Diocesi; sic Felinus in *dict. c. postulasti*, n. 4. quia sic jurisdictionem exerceret extra suum territorium. Hinc, si talis Clericus habeat duo beneficia, unum in loco Episcopi, qui per sententiam eum suspendit à beneficiis; alterum, extra illius sententiæ non est suspensus à beneficio sito extra territorium suspendentis; cum contret ex c. *si Compromissarius*, 37. de elect. in 6. quod possit quis contrahere privationem, vel suspensionem à beneficiis unius Ecclesiæ, & non alterius.

354.

Deducitur. 3. aliud esse, quod subditus etiam existens extra territorium delin-

quat, transgrediendo præceptum pœnæ legitimi Judicis, ponendo actum oppositum etiam extra territorium; aliud, quod Judex pœnam, eo præcepto statutam, exequi valeat extra suum territorium; primum conceditur, cum præceptum liget subditum existentem etiam extra territorium præcipientis, juxta l. 1. tit. 2. at secundum negatur ex n. 350. intellige tamen juxta limitationes ibique; si tamen pœna, quam Judex delicti infligit, quæ subjectum dispositione juris reddit simpliciter inhabile v. g. ad retinendum aliquod beneficium, eo ipso per connexionem privaretur omnibus. Hæc de pœnis, quæ per sententiam decretæ sunt, vel transgressione præceptorum incurruntur, aut ejus causâ infligendæ sunt.

Loquendo autem de pœnis per statuta locorum decretis, dicendum, eas non incurri à subditis, quando extra territorium statuentis committunt positionem, vel omissionem actus oppositam statuto; cujus ratio est, quia statuta localia non ligant subditos existentes extra territorium statuentis ex l. 1. tit. 2. à n. 384. & hic n. 340. ergo positio, vel ommissio actus posita extra territorium statuentis non habet rationem culpæ contra tale statutum; ubi autem non est culpa contra aliquam pœnalem legem, ibi nec est incursum pœnæ per eam transgressoribus decretæ. Hæc porro intellige juxta id, quod notavimus n. 350. nimirum, nisi positio, vel ommissio actus redundet in *speciale* damnum, vel injuriam territorii.

ARTICULUS V.

De Privilegio fori.

Privilegium fori, quo communi Doctorum consensione gaudent Clerici, consistit in eorum exemptione à jurisdictione seculari tam in criminalibus, quam civilibus; non tantum quoad personas ipsorum, sed etiam res, & bona. Competere Clericis talem exemptionem jure non tantum Ecclesiastico, sed etiam civili, imò & divino saltem tradito, & per Ecclesiam, ex Dei ordinatione explicato, late ostendimus l. 1. à n. 640. & hic à n. 66. & 320. his præmissis:

§. I.